

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τμήμα μείζονος συνθέσεως)

της 8ης Νοεμβρίου 2022 *

«Προδικαστική παραπομπή – Χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης – Κράτηση υπηκόων τρίτων χωρών – Θεμελιώδες δικαίωμα στην ελευθερία – Άρθρο 6 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Προϋποθέσεις νομιμότητας της κράτησης – Οδηγία 2008/115/ΕΚ – Άρθρο 15 – Οδηγία 2013/33/ΕΕ – Άρθρο 9 – Κανονισμός (ΕΕ) 604/2013 – Άρθρο 28 – Έλεγχος της νομιμότητας της θέσης υπό κράτηση και της συνέχισης του μέτρου κράτησης – Αυτεπάγγελτη εξέταση – Θεμελιώδες δικαίωμα αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας – Άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων»

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-704/20 και C-39/21,

με αντικείμενο αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλαν το Raad van State (Συμβούλιο της Επικρατείας, Κάτω Χώρες) και το rechtbank Den Haag, zittingsplaats 's-Hertogenbosch (πρωτοδικείο Χάγης, μεταβατική έδρα 's-Hertogenbosch, Κάτω Χώρες) με αποφάσεις, αντιστοίχως, της 23ης Δεκεμβρίου 2020 και της 26ης Ιανουαρίου 2021, οι οποίες περιήλθαν στο Δικαστήριο στις 23 Δεκεμβρίου 2020 και στις 26 Ιανουαρίου 2021, στο πλαίσιο των δικών

Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid

κατά

C,

B (C-704/20),

και

X

κατά

Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (C-39/21),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τμήμα μείζονος συνθέσεως),

συγκείμενο από τους Κ. Lenaerts, Πρόεδρο, L. Bay Larsen, Αντιπρόεδρο, A. Arabadjiev, Κ. Λυκούργο (εισηγητή), E. Regan και L. S. Rossi, προέδρους τμήματος, M. Plešič, J.-C. Bonichot,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

I. Jarukaitis, A. Kumin, N. Jääskinen, N. Wahl, M. Gavalec, Z. Csehi και O. Spineanu-Matei, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: J. Richard de la Tour

γραμματέας: M. Ferreira, κύρια διοικητική υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 1ης Μαρτίου 2022,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- οι C και B, εκπροσωπούμενοι από τον P. H. Hillen, advocaat,
- ο X, εκπροσωπούμενος από τον C. F. Wassenaar, advocaat,
- η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις M. K. Bulterman και P. Huurnink,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από την A. Azéma, την C. Cattabriga και τον G. Wils,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 21ης Ιουνίου 2022,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Οι αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως αφορούν την ερμηνεία του άρθρου 15 της οδηγίας 2008/115/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2008, σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών (ΕΕ 2008, L 348, σ. 98), των άρθρων 9 και 21 της οδηγίας 2013/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία (ΕΕ 2013, L 180, σ. 96), και των άρθρων 6 και 28 του κανονισμού (ΕΕ) 604/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα (ΕΕ 2013, L 180, σ. 31), σε συνδυασμό με τα άρθρα 6, 24 και 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης).
- 2 Οι αιτήσεις αυτές υποβλήθηκαν στο πλαίσιο ένδικων διαφορών μεταξύ, αφενός, των B, C και X, υπηκόων τρίτων χωρών, και, αφετέρου, του Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Υφυπουργού Δικαιοσύνης και Ασφάλειας, Κάτω Χώρες, στο εξής: Υφυπουργός) σχετικά με τη νομιμότητα μέτρων κράτησης που αφορούν τα τρία ως άνω πρόσωπα.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Η οδηγία 2008/115

- 3 Το άρθρο 1 της οδηγίας 2008/115, το οποίο φέρει τον τίτλο «Αντικείμενο», ορίζει τα εξής:
- «Η παρούσα οδηγία θεσπίζει τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες που εφαρμόζουν τα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών, σύμφωνα με τα θεμελιώδη δικαιώματα, ως γενικές αρχές του [ενωσιακού] και του διεθνούς δικαίου, συμπεριλαμβανομένων των υποχρεώσεων προστασίας των προσφύγων και των υποχρεώσεων για τα ανθρώπινα δικαιώματα.»
- 4 Το άρθρο 3 της οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Ορισμοί», προβλέπει τα εξής:
- «Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως:
- [...]
- 9) “ευάλωτα άτομα”: ανήλικοι, μη συνοδευόμενοι ανήλικοι, μειονεκτούντα άτομα, ηλικιωμένοι, έγκυοι, μόνοι γονείς που συνοδεύουν ανήλικα τέκνα και θύματα βασανιστηρίων, βιασμών ή άλλης σοβαρής μορφής ψυχολογικής, σωματικής ή σεξουαλικής βίας.»
- 5 Το άρθρο 4 της οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Ευνοϊκότερες διατάξεις», ορίζει στην παράγραφος 3 τα εξής:
- «Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται με την επιφύλαξη του δικαιώματος των κρατών μελών να θεσπίζουν ή να διατηρούν σε ισχύ διατάξεις που είναι ευνοϊκότερες για τα πρόσωπα στα οποία εφαρμόζονται, υπό τον όρο ότι οι εν λόγω διατάξεις είναι συμβατές με την παρούσα οδηγία.»
- 6 Το άρθρο 15 της ίδιας οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Κράτηση», προβλέπει τα εξής:
- «1. Εκτός εάν στη συγκεκριμένη περίπτωση δύναται να εφαρμοσθούν αποτελεσματικά άλλα επαρκή αλλά λιγότερο αναγκαστικά μέτρα, τα κράτη μέλη μπορούν να θέτουν απλώς υπό κράτηση υπήκοο τρίτης χώρας υποκείμενο σε διαδικασίες επιστροφής, για την προετοιμασία της επιστροφής και/ή τη διεκπεραίωση της διαδικασίας απομάκρυνσης, ιδίως όταν:
- α) υπάρχει κίνδυνος διαφυγής, ή
- β) ο συγκεκριμένος υπήκοος τρίτης χώρας αποφεύγει ή παρεμποδίζει την προετοιμασία της επιστροφής ή τη διαδικασία απομάκρυνσης.
- Οιαδήποτε κράτηση έχει τη μικρότερη δυνατή διάρκεια και διατηρείται μόνο καθόσον χρόνο η διαδικασία απομάκρυνσης εξελίσσεται και εκτελείται με τη δέουσα επιμέλεια.
2. Η κράτηση διατάσσεται από τις διοικητικές ή δικαστικές αρχές.
- Η κράτηση διατάσσεται εγγράφως και συνοδεύεται από πραγματική και νομική αιτιολόγηση.

Όταν η διαταγή κράτησης εκδίδεται από διοικητικές αρχές, τα κράτη μέλη:

- α) είτε προβλέπουν την ταχεία δικαστική επανεξέταση της νομιμότητας της κράτησης που αποφασίζεται το συντομότερο δυνατό μετά την έναρξη της κράτησης,
- β) είτε χορηγούν στο συγκεκριμένο υπήκοο τρίτης χώρας το δικαίωμα να κινήσει διαδικασία για την ταχεία δικαστική επανεξέταση της νομιμότητας της κράτησής του που αποφασίζεται το συντομότερο δυνατό μετά την έναρξη της σχετικής διαδικασίας· εν τοιαύτη περιπτώσει, τα κράτη μέλη ενημερώνουν αμέσως τους ενδιαφερομένους υπηκόους τρίτων χωρών σχετικά με τη δυνατότητα διεξαγωγής τέτοιας διαδικασίας.

Ο συγκεκριμένος υπήκοος τρίτης χώρας απολύεται αμέσως εάν η κράτηση δεν είναι νόμιμη.

3. Εν πάση περιπτώσει, η απόφαση κράτησης επανεξετάζεται ανά εύλογα χρονικά διαστήματα είτε κατ' αίτηση του συγκεκριμένου υπηκόου τρίτης χώρας είτε αυτεπαγγέλτως. Σε περίπτωση παραταθείσας διάρκειας κράτησης, η επανεξέταση εποπτεύεται από δικαστική αρχή.

4. Οσάκις καθίσταται πρόδηλο ότι δεν υφίσταται πλέον λογικά προοπτική απομάκρυνσης για νομικούς ή άλλους λόγους ή όταν παύουν να ισχύουν οι όροι της παραγράφου 1, η κράτηση παύει να δικαιολογείται και το συγκεκριμένο πρόσωπο απολύεται αμέσως.

5. Η κράτηση εξακολουθεί καθ' όλη τη χρονική περίοδο κατά την οποία πληρούνται οι όροι της παραγράφου 1 και είναι αναγκαία για να διασφαλισθεί η επιτυχής απομάκρυνση. Κάθε κράτος μέλος καθορίζει περιορισμένη περίοδο κράτησης, η οποία δεν μπορεί να υπερβαίνει το εξάμηνο.

6. Τα κράτη μέλη δεν μπορούν να παρατείνουν το χρονικό διάστημα που αναφέρεται στην παράγραφο 5 παρά μόνο για περιορισμένο χρόνο που δεν υπερβαίνει τους δώδεκα μήνες σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο σε περιπτώσεις κατά τις οποίες, παρ' όλες τις εύλογες προσπάθειές τους, η επιχείρηση απομάκρυνσης είναι πιθανόν να διαρκέσει περισσότερο επειδή:

- α) ο συγκεκριμένος υπήκοος της τρίτης χώρας αρνείται να συνεργασθεί, ή
- β) καθυστερεί η λήψη αναγκαίων εγγράφων από τρίτες χώρες.»

Η οδηγία 2013/33

- 7 Το άρθρο 1 της οδηγίας 2013/33, το οποίο φέρει τον τίτλο «Σκοπός», ορίζει τα εξής:
«Σκοπός της παρούσας οδηγίας είναι η θέσπιση προτύπων για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία [...] στα κράτη μέλη.»
- 8 Το άρθρο 2 της οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Ορισμοί», προβλέπει τα εξής:
«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως:
[...]
- η) “κράτηση”: ο περιορισμός σε ειδικό χώρο που επιβάλλει ένα κράτος μέλος σε αιτούντα, με αποτέλεσμα τη στέρηση της ελευθερίας κυκλοφορίας του/της».

9 Το άρθρο 8 της οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Κράτηση», ορίζει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη δεν υποβάλλουν σε κράτηση ένα πρόσωπο απλώς και μόνο διότι είναι αιτών σύμφωνα με την οδηγία 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας [(ΕΕ 2013, L 180, σ. 60)].

2. Εφόσον κρίνεται αναγκαίο, και κατόπιν ατομικής αξιολόγησης κάθε περίπτωσης, τα κράτη μέλη μπορούν να θέσουν αιτούντα υπό κράτηση, εάν δεν είναι δυνατό να εφαρμοστούν αποτελεσματικά άλλα λιγότερο περιοριστικά εναλλακτικά μέτρα.

3. Ο αιτών μπορεί να υποβληθεί σε κράτηση μόνο:

- α) προκειμένου να διαπιστωθεί ή να επαληθευτεί η ταυτότητα ή η υπηκοότητά του,
- β) προκειμένου να προσδιοριστούν τα στοιχεία εκείνα στα οποία βασίζεται η αίτηση παροχής διεθνούς προστασίας, η απόκτηση των οποίων θα ήταν σε άλλη περίπτωση αδύνατη, ιδίως όταν υπάρχει κίνδυνος διαφυγής του αιτούντος,
- γ) για να αποφασιστεί, στο πλαίσιο διαδικασίας, το δικαίωμα του αιτούντος για είσοδο στο έδαφος,
- δ) όταν κρατείται στο πλαίσιο της διαδικασίας επιστροφής δυνάμει της οδηγίας [2008/115], προκειμένου να προετοιμάζεται η επιστροφή και/ή να διεξάγεται η διαδικασία απομάκρυνσης, και το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος είναι σε θέση να τεκμηριώνει βάσει αντικειμενικών κριτηρίων, συμπεριλαμβανομένου του γεγονότος ότι το πρόσωπο είχε ήδη την ευκαιρία πρόσβασης στη διαδικασία χορήγησης ασύλου, ότι υπάρχουν βάσιμοι λόγοι να θεωρείται ότι το πρόσωπο ασκεί αίτηση διεθνούς προστασίας, προκειμένου να καθυστερεί απλώς ή να εμποδίζει την εκτέλεση απόφασης επιστροφής,
- ε) όταν απαιτείται για την προστασία της εθνικής ασφάλειας ή της δημόσιας τάξης,
- στ) σύμφωνα με το άρθρο 28 του [κανονισμού 604/2013].

Οι λόγοι κράτησης προβλέπονται από το εθνικό δίκαιο.

4. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε το εθνικό δίκαιο να προβλέπει κανόνες που αφορούν εναλλακτικές της κράτησης λύσεις, όπως η τακτική εμφάνιση ενώπιον των αρχών, η κατάθεση χρηματικής εγγύησης ή η υποχρέωση διαμονής σε υποδεικνυόμενο μέρος.»

10 Το άρθρο 9 της ίδιας οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Εγγυήσεις για κρατούμενους αιτούντες», προβλέπει τα εξής:

«1. Η κράτηση αιτούντος έχει τη μικρότερη δυνατή διάρκεια και εφαρμόζεται μόνο για όσο διάστημα ισχύουν οι λόγοι που καθορίζονται στο άρθρο 8 παράγραφος 3.

Οι διοικητικές διαδικασίες που συνδέονται με τους λόγους κράτησης που καθορίζονται στο άρθρο 8 παράγραφος 3 εκτελούνται χωρίς περιττές καθυστερήσεις. Καθυστερήσεις των διοικητικών διαδικασιών που δεν μπορούν να αποδοθούν στο αιτούντα δεν δικαιολογούν συνέχιση της κράτησης.

2. Η κράτηση αιτούντος διατάσσεται εγγράφως από τις δικαστικές ή διοικητικές αρχές. Στη διαταγή κράτησης αναφέρονται οι πραγματικοί και νομικοί λόγοι στους οποίους αυτή βασίζεται.

3. Όταν η κράτηση διατάσσεται από διοικητικές αρχές, τα κράτη μέλη προβλέπουν την ταχεία δικαστική επανεξέταση της νομιμότητας της κράτησης αυτεπαγγέλτως και/ή κατόπιν αιτήσεως του αιτούντος. Όταν διεξάγεται αυτεπαγγέλτως, η επανεξέταση αυτή αποφασίζεται το συντομότερο δυνατό μετά την έναρξη της κράτησης. Όταν διεξάγεται κατόπιν αίτησης του αιτούντος, αποφασίζεται το συντομότερο δυνατό μετά την έναρξη της σχετικής διαδικασίας. Προς τούτο, τα κράτη μέλη ορίζουν στο εθνικό δίκαιο το χρονικό διάστημα εντός του οποίου διεξάγεται η αυτεπάγγελτη δικαστική επανεξέταση και/ή η δικαστική επανεξέταση κατόπιν αίτησης του αιτούντος.

Όταν, κατόπιν της δικαστικής επανεξέτασης, η κράτηση θεωρείται παράνομη, ο αιτών αφήνεται αμέσως ελεύθερος.

4. Οι κρατούμενοι αιτούντες ενημερώνονται αμέσως εγγράφως, σε γλώσσα που κατανοούν ή μπορεί ευλόγως να υποθεθεί ότι κατανοούν, για τους λόγους κράτησης και τις διαδικασίες που προβλέπει το εθνικό δίκαιο για την προσβολή της εντολής κράτησης, καθώς και για τη δυνατότητα να ζητούν δωρεάν νομική συνδρομή και εκπροσώπηση.

5. Η κράτηση επανεξετάζεται από δικαστική αρχή σε εύλογα χρονικά διαστήματα, αυτεπαγγέλτως και/ή μετά από αίτηση του ενδιαφερόμενου αιτούντος, ιδίως όταν είναι παρατεταμένης διάρκειας, όταν υπάρξουν σχετικές περιστάσεις ή όταν προκύψουν νέα στοιχεία τα οποία ενδέχεται να επηρεάζουν τη νομιμότητα της κράτησης.

6. Σε περιπτώσεις δικαστικής επανεξέτασης της διαταγής κράτησης που προβλέπεται στην παράγραφο 3, τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι αιτούντες να έχουν πρόσβαση σε δωρεάν νομική συνδρομή και εκπροσώπηση. Το ανωτέρω περιλαμβάνει, τουλάχιστον, την κατάρτιση των αναγκαίων διαδικαστικών εγγράφων και τη συμμετοχή εξ ονόματος του αιτούντος σε ακροαματική διαδικασία ενώπιον των δικαστικών αρχών.

[...]

- 11 Το άρθρο 21 της οδηγίας 2013/33, το οποίο φέρει τον τίτλο «Γενική αρχή», ορίζει τα εξής:

«Κατά τη μεταφορά της παρούσας οδηγίας στο εθνικό δίκαιο, τα κράτη μέλη λαμβάνουν υπόψη τους την ειδική κατάσταση των ευάλωτων προσώπων, όπως οι ανήλικοι [...]».

Ο κανονισμός 604/2013

- 12 Το άρθρο 1 του κανονισμού 604/2013, το οποίο φέρει τον τίτλο «Στόχος», ορίζει τα εξής:

«Ο παρών κανονισμός θεσπίζει τα κριτήρια και τους μηχανισμούς προσδιορισμού του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας η οποία υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα [...]».

- 13 Το άρθρο 6 του κανονισμού, το οποίο επιγράφεται «Εγγυήσεις για ανηλίκους», προβλέπει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Το μείζον συμφέρον του παιδιού αποτελεί το πρωταρχικό μέλημα των κρατών μελών όσον αφορά όλες τις διαδικασίες που προβλέπονται στον παρόντα κανονισμό.»

14 Το άρθρο 28 του κανονισμού αυτού, το οποίο φέρει τον τίτλο «Κράτηση», ορίζει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη δεν κρατούν ένα πρόσωπο για τον μόνο λόγο ότι υπόκειται στη διαδικασία που θεσπίζεται με τον παρόντα κανονισμό.

2. Όταν υπάρχει σημαντικός κίνδυνος διαφυγής, τα κράτη μέλη δύνανται να κρατούν το ενδιαφερόμενο πρόσωπο, ούτως ώστε να εξασφαλίζονται οι διαδικασίες μεταφοράς σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό, βάσει ατομικής αξιολόγησης και μόνον εφόσον η κράτηση είναι αναλογική, εάν δεν μπορούν να εφαρμοσθούν αποτελεσματικά λιγότερο αυστηρά εναλλακτικά μέτρα.

3. Η κράτηση είναι όσο το δυνατό συντομότερη και δεν διαρκεί περισσότερο από τον χρόνο που εύλογα απαιτείται για την πλήρωση των αναγκαίων διοικητικών διαδικασιών με τη δέουσα επιμέλεια, μέχρι την εκτέλεση της μεταφοράς βάσει του παρόντος κανονισμού.

Όταν ένα πρόσωπο κρατείται κατ' εφαρμογή του παρόντος άρθρου, η προθεσμία υποβολής αιτήματος αναδοχής ή εκ νέου ανάληψης δεν υπερβαίνει τον ένα μήνα από την υποβολή της αίτησης. Το κράτος μέλος που διεξάγει τη διαδικασία σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό ζητεί επείγουσα απάντηση σε τέτοιες περιπτώσεις. Η εν λόγω απάντηση δίδεται εντός δύο εβδομάδων από την παραλαβή του αιτήματος. Η έλλειψη απάντησης εντός δύο εβδομάδων ισοδυναμεί με αποδοχή του αιτήματος και συνεπάγεται υποχρέωση αναδοχής ή εκ νέου ανάληψης του προσώπου, συμπεριλαμβανομένης της υποχρέωσης πρόβλεψης των κατάλληλων προετοιμασιών για την άφιξη.

Όταν ένα πρόσωπο κρατείται κατ' εφαρμογή του παρόντος άρθρου, η μεταφορά του εν λόγω προσώπου από το αιτούν κράτος μέλος στο υπεύθυνο κράτος μέλος διεξάγεται μόλις αυτό είναι πρακτικά δυνατό και το αργότερο εντός έξι εβδομάδων από την τυπική ή άτυπη αποδοχή του αιτήματος αναδοχής ή εκ νέου ανάληψης του ενδιαφερόμενου προσώπου από άλλο κράτος μέλος [...].

Όταν το αιτούν κράτος μέλος δεν τηρεί τις προθεσμίες για την υποβολή αιτήματος αναδοχής ή εκ νέου ανάληψης ή όταν η μεταφορά δεν εκτελείται εντός της προαναφερόμενης στο τρίτο εδάφιο προθεσμίας των έξι εβδομάδων, το πρόσωπο δεν κρατείται πλέον. [...]

4. Όσον αφορά τις συνθήκες κράτησης προσώπων και τις εγγυήσεις για τους κρατούμενους, προκειμένου να εξασφαλίζονται οι διαδικασίες μεταφορών στο υπεύθυνο κράτος μέλος, εφαρμόζονται τα άρθρα 9, 10 και 11 της οδηγίας [2013/33].»

Το ολλανδικό δίκαιο

Ο Vw

15 Το άρθρο 59, παράγραφος 1, στοιχείο α, του wet tot algehele herziening van de Vreemdelingenwet (Vreemdelingenwet 2000) (νόμου του 2000 περί αλλοδαπών), της 23ης Νοεμβρίου 2000 (Stb. 2000, αριθ. 495), όπως τροποποιήθηκε με ισχύ από την 31η Δεκεμβρίου 2011 για τον σκοπό της μεταφοράς της οδηγίας 2008/115 στο ολλανδικό δίκαιο (στο εξής: Vw), προβλέπει ότι ο Υφυπουργός δύναται να θέσει υπό κράτηση παρανόμως διαμένοντα αλλοδαπό υπήκοο ενόψει της απομάκρυνσής του από το ολλανδικό έδαφος, εφόσον τούτο απαιτείται για λόγους δημόσιας τάξης ή εθνικής ασφάλειας.

- 16 Το άρθρο 59a του Vw ορίζει ότι οι αλλοδαποί υπήκοοι στους οποίους έχει εφαρμογή ο κανονισμός 604/2013 δύνανται, τηρουμένων των διατάξεων του άρθρου 28 του εν λόγω κανονισμού, να τεθούν υπό κράτηση ενόψει της μεταφοράς τους στο κράτος μέλος που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υπέβαλαν στην ολλανδική επικράτεια.
- 17 Το άρθρο 59b του Vw προβλέπει ότι επιτρέπεται η θέση υπό κράτηση ορισμένων αλλοδαπών υπηκόων οι οποίοι υπέβαλαν αίτηση χορήγησης άδειας διαμονής, εάν τούτο είναι αναγκαίο για τη διαπίστωση της ταυτότητας ή της ιθαγένειας του αιτούντος ή για τον προσδιορισμό άλλων στοιχείων τα οποία είναι αναγκαία για την αξιολόγηση της αίτησης, ιδίως όταν υπάρχει κίνδυνος διαφυγής.
- 18 Το άρθρο 91, παράγραφος 2, του Vw ορίζει τα εξής:
- «Εάν εκτιμά ότι προβαλλόμενη αιτίαση δεν είναι ικανή να επιφέρει την εξαφάνιση στις πρωτόδικης απόφασης, το [Raad van State (Συμβούλιο της Επικρατείας), δικάζον κατ' έφεση] δύναται να περιοριστεί στην εκτίμηση αυτή στο σκεπτικό της απόφασής του.»
- 19 Το άρθρο 94 του Vw έχει ως εξής:
- «1. Όταν λαμβάνει απόφαση με την οποία επιβάλλει στερητικό της ελευθερίας μέτρο το οποίο προβλέπεται στα άρθρα [...] 59, 59a και 59b, [ο Υφυπουργός] ενημερώνει το [αρμόδιο δικαστήριο] το αργότερο είκοσι οκτώ ημέρες από την κοινοποίηση της εν λόγω απόφασης, εκτός εάν ο αλλοδαπός υπήκοος άσκησε ο ίδιος προσφυγή. Μόλις το δικαστήριο ενημερωθεί, ο αλλοδαπός υπήκοος θεωρείται ότι έχει ασκήσει προσφυγή κατά της απόφασης με την οποία επιβάλλεται στερητικό της ελευθερίας μέτρο. Αντικείμενο της προσφυγής είναι επίσης η επιδίκαση αποζημίωσης.
- [...]
4. Το δικαστήριο καθορίζει πάραυτα την ημερομηνία της επ' ακροατηρίου συζήτησης. Η επ' ακροατηρίου συζήτηση διεξάγεται το αργότερο δεκατέσσερις ημέρες από την παραλαβή του δικογράφου της προσφυγής ή της ενημέρωσης του Υφυπουργού. [...]
- [...]
6. Εάν εκτιμά ότι η εφαρμογή ή η εκτέλεση του μέτρου αντιβαίνει στον παρόντα νόμο ή εάν εκτιμά, κατόπιν εξέτασης του συνόλου των συμφερόντων που διακυβεύονται, ότι το μέτρο δεν δικαιολογείται, το επιληφθέν δικαστήριο κάνει δεκτή την προσφυγή. Στην περίπτωση αυτή, το δικαστήριο διατάσσει την άρση του μέτρου ή την τροποποίηση των όρων εκτέλεσής του.
- [...]»

O Awb

- 20 Το άρθρο 8:69 του wet houdende algemene regels van bestuursrecht (Algemene wet bestuursrecht) [νόμου που καθορίζει τους γενικούς κανόνες του διοικητικού δικαίου (γενικός νόμος περί διοικητικού δικαίου)], της 4ης Ιουνίου 1992 (Stb. 1992, αριθ. 315), όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών των κύριων δικών (στο εξής: Awb), ορίζει τα εξής:

«1. Το δικαστήριο που επιλαμβάνεται της διαφοράς αποφαινεται βάσει του δικογράφου της προσφυγής, των προσκομισθέντων εγγράφων, της προκαταρκτικής έρευνας και της εξετάσεως της υποθέσεως κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση.

2. Το δικαστήριο συμπληρώνει αυτεπαγγέλτως τους νομικούς ισχυρισμούς.

3. Το δικαστήριο μπορεί να συμπληρώσει αυτεπαγγέλτως τα πραγματικά περιστατικά.»

- 21 Το άρθρο 8:77 του Awb προβλέπει τα ακόλουθα:

«1. Στη γραπτή απόφαση μνημονεύονται:

[...]

b. η αιτιολογία της απόφασης,

[...]».

Οι διαφορές των κύριων δικών και τα προδικαστικά ερωτήματα

Οι διαδικασίες που αφορούν τους B και C (C-704/20)

- 22 Ο B, αλγερινής ιθαγένειας, εκδήλωσε την πρόθεσή του να υποβάλει αίτηση διεθνούς προστασίας στις Κάτω Χώρες. Με απόφαση του Υφυπουργού, της 3ης Ιουνίου 2019, τέθηκε υπό κράτηση βάσει του άρθρου 59b του Vw, προκειμένου να διαπιστωθεί η ταυτότητά του και να προσδιοριστούν τα στοιχεία που είναι αναγκαία για την αξιολόγηση της αίτησής του.
- 23 Ο B άσκησε προσφυγή κατά της ως άνω αποφάσεως ενώπιον του rechtbank Den Haag, zittingsplaats 's-Hertogenbosch (πρωτοδικείου Χάγης, μεταβατική έδρα 's-Hertogenbosch, Κάτω Χώρες).
- 24 Με απόφαση της 18ης Ιουνίου 2019, το εν λόγω δικαστήριο, χωρίς να αποφανθεί επί των λόγων της προσφυγής, την έκανε δεκτή βάσει του μη προβληθέντος από τον B λόγο ότι ο Υφυπουργός δεν είχε ενεργήσει με τη δέουσα επιμέλεια. Το ως άνω δικαστήριο διέταξε συνεπώς την άρση του μέτρου κράτησης που είχε επιβληθεί στον B και του επιδίκασε αποζημίωση.
- 25 Ο C είναι υπήκοος της Σιέρα Λεόνε. Με απόφαση του Υφυπουργού, της 5ης Ιουνίου 2019, τέθηκε υπό κράτηση βάσει του άρθρου 59a του Vw, προκειμένου να μεταφερθεί στην Ιταλία κατ' εφαρμογήν του κανονισμού 604/2013.
- 26 Ο C άσκησε προσφυγή κατά της ως άνω αποφάσεως ενώπιον του rechtbank Den Haag, zittingsplaats 's-Hertogenbosch (πρωτοδικείου Χάγης, μεταβατική έδρα 's-Hertogenbosch).

- 27 Με απόφαση της 19ης Ιουνίου 2019, το εν λόγω δικαστήριο απέρριψε ως αβάσιμους τους λόγους προσφυγής που επικαλέστηκε ο C, έκανε όμως δεκτή την προσφυγή με την αιτιολογία ότι ο Υφυπουργός δεν είχε οργανώσει με τη δέουσα επιμέλεια τη μεταφορά του ενδιαφερομένου στην Ιταλία. Το ως άνω δικαστήριο διέταξε, κατά συνέπεια, την άρση του μέτρου κράτησης που είχε επιβληθεί στον C και του επιδίκασε αποζημίωση.
- 28 Ο Υφυπουργός άσκησε έφεση ενώπιον του Raad van State (Συμβουλίου της Επικρατείας, Κάτω Χώρες) κατά των αποφάσεων που μνημονεύονται στις σκέψεις 24 και 27 της παρούσας απόφασης. Το εν λόγω δικαστήριο ζητεί από το Δικαστήριο να αποφανθεί επί της άποψης που υποστηρίζουν οι B και C, καθώς και ορισμένα ολλανδικά δικαστήρια, ότι το δίκαιο της Ένωσης υποχρεώνει τα δικαστήρια να εξετάζουν αυτεπαγγέλτως το σύνολο των προϋποθέσεων τις οποίες πρέπει να πληροί το μέτρο κράτησης προκειμένου να είναι νόμιμο.
- 29 Όσον αφορά ειδικώς το δίκαιο της Ένωσης, το αιτούν δικαστήριο διαπιστώνει, κατ' αρχάς, ότι ο B και ο C διέμεναν νομίμως στις Κάτω Χώρες όταν τέθηκαν υπό κράτηση. Μολονότι θεωρεί, ως εκ τούτου, ότι κρίσιμοι κανόνες όσον αφορά την κράτηση είναι εν προκειμένω οι διαλαμβανόμενοι στην οδηγία 2013/33 και στον κανονισμό 604/2013, ζητεί να ληφθεί επιπλέον υπόψη κατά την εξέταση του υποβληθέντος προδικαστικού ερωτήματος και η οδηγία 2008/115.
- 30 Το αιτούν δικαστήριο εξηγεί στη συνέχεια ότι, στις Κάτω Χώρες, οποιαδήποτε κράτηση προβλέπεται από τις προμνησθείσες νομοθετικές πράξεις του δικαίου της Ένωσης διέπεται από το διοικητικό δικονομικό δίκαιο, το οποίο δεν επιτρέπει, κατ' αρχήν, στα ολλανδικά δικαστήρια να εξετάζουν αυτεπαγγέλτως αν το επίμαχο μέτρο κράτησης πληροί προϋποθέσεις νομιμότητας, εφόσον ο ενδιαφερόμενος δεν προέβαλε τη μη τήρηση των προϋποθέσεων αυτών. Η μόνη εξαίρεση στην αρχή αυτή αφορά τον έλεγχο της τήρησης των κανόνων δημόσιας τάξης, όπως, παραδείγματος χάριν, των κανόνων που αφορούν την αρμοδιότητα και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη.
- 31 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι οι προϋποθέσεις για τη νομιμότητα μέτρου κράτησης το οποίο επιβάλλεται σε βάρος υπηκόου τρίτης χώρας είναι πολλές. Οι εν λόγω προϋποθέσεις αφορούν, μεταξύ άλλων, τη σύλληψη του ενδιαφερομένου, την εξακρίβωση της ταυτότητας, της ιθαγένειας και του δικαιώματος διαμονής του, το δικαίωμα προξενικής, νομικής και γλωσσικής συνδρομής του ενδιαφερομένου, τα δικαιώματα άμυνάς του, την ύπαρξη κινδύνου διαφυγής ή αποφυγής των ελέγχων, την προοπτική απομάκρυνσης ή μεταφοράς του, την επιμέλεια την οποία επέδειξε ο Υφυπουργός, την υπογραφή και την ημερομηνία κατά την οποία ελήφθη το μέτρο, καθώς και το ζήτημα αν το μέτρο είναι σύμφωνο με την αρχή της αναλογικότητας.
- 32 Το αιτούν δικαστήριο θεωρεί ότι από το δίκαιο της Ένωσης δεν απορρέει υποχρέωση αυτεπάγγελτης εξέτασης όλων των ως άνω προϋποθέσεων νομιμότητας. Από την απόφαση της 7ης Ιουνίου 2007, van der Weerd κ.λπ. (C-222/05 έως C-225/05, EU:C:2007:318), προκύπτει ότι το δίκαιο της Ένωσης δεν υποχρεώνει τον δικαστή να εξακριβώνει αυτεπαγγέλτως, στο πλαίσιο διαδικασίας που αφορά τη νομιμότητα διοικητικής πράξης, την τήρηση των κανόνων του δικαίου της Ένωσης, εκτός και αν αυτοί καταλαμβάνουν, στην έννομη τάξη της Ένωσης, θέση παρόμοια με εκείνη των κανόνων δημόσιας τάξης ή αν, στη σχετική διαδικασία, οι διάδικοι δεν μπορούν να προβάλουν ισχυρισμό αντλούμενο από παράβαση του δικαίου της Ένωσης. Πλην όμως, κατά το αιτούν δικαστήριο, οι προϋποθέσεις που ισχύουν για την κράτηση δεν έχουν την ίδια τυπική ισχύ με τους εθνικούς κανόνες δημόσιας τάξης, στις δε Κάτω Χώρες ο αλλοδαπός υπήκοος δύναται να προβάλει ισχυρισμούς αντλούμενους από παράβαση των προϋποθέσεων νομιμότητας του μέτρου κράτησης που του έχει επιβληθεί.

- 33 Σύμφωνα με την αρχή της διαδικαστικής αυτονομίας, τα κράτη μέλη δύνανται κατά νόμο να απαγορεύουν στα εθνικά δικαστήρια να εξετάζουν αυτεπαγγέλτως πραγματικά περιστατικά ή ισχυρισμούς στο πλαίσιο της δικαστικής επανεξέτασης μέτρων κράτησης τα οποία λαμβάνονται εις βάρος υπηκόων τρίτων χωρών.
- 34 Η ως άνω απαγόρευση δεν παραβιάζει την αρχή της αποτελεσματικότητας, δεδομένου ότι οι υπήκοοι τρίτων χωρών διαθέτουν ταχεία και δωρεάν πρόσβαση στη δικαιοσύνη, μπορούν δε να προβάλουν όσους ισχυρισμούς επιθυμούν.
- 35 Η εν λόγω απαγόρευση δεν παραβιάζει ούτε και την αρχή της ισοδυναμίας. Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο αναφέρει ότι η εκ μέρους του ερμηνεία του περιεχομένου του άρθρου 8:69, παράγραφοι 2 και 3, του Awb αφορά το σύνολο των διοικητικών διαδικασιών και όχι ειδικώς τις διαδικασίες που αφορούν τα μέτρα κράτησης. Κατά την ερμηνεία αυτή, από την παράγραφο 2 του εν λόγω άρθρου συνάγεται ότι ο δικαστής οφείλει να αποδίδει με νομικούς όρους τους λόγους που επικαλείται ο διοικούμενος, ενώ από την παράγραφο 3 του ίδιου άρθρου συνάγεται ότι ο δικαστής δεν υποχρεούται να περιοριστεί στα πραγματικά περιστατικά που επικαλούνται οι διάδικοι. Οι διάδικοι οφείλουν, ωστόσο, να προσκομίζουν αρχή αποδείξεως, το δε δικαστήριο δύναται εν συνεχεία να συμπληρώνει τα αποδεικτικά στοιχεία, καλώντας, παραδείγματος χάριν, μάρτυρες.
- 36 Το αιτούν δικαστήριο προσθέτει ότι οι εγγυήσεις που προβλέπονται ειδικώς όσον αφορά την κράτηση στην οδηγία 2008/115, στην οδηγία 2013/33 και στον κανονισμό 604/2013 έχουν τεθεί σε εφαρμογή από τον Ολλανδό νομοθέτη, και συγκεκριμένα με το άρθρο 94 του Vw. Πράγματι, η διάταξη αυτή διασφαλίζει ότι κάθε μέτρο κράτησης υπόκειται σε δικαστικό έλεγχο.
- 37 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Raad van State (Συμβούλιο της Επικρατείας) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Επιβάλλει το δίκαιο της Ένωσης, ιδίως το άρθρο 15, παράγραφος 2, της [οδηγίας 2008/115] και το άρθρο 9 της [οδηγίας 2013/33], σε συνδυασμό με το άρθρο 6 του [Χάρτη], την υποχρέωση αυτεπάγγελτου ελέγχου υπό την έννοια ότι το εθνικό δικαστήριο είναι υποχρεωμένο να εξετάσει [αυτεπαγγέλτως] (ex officio) αν πληρούνται όλες οι προϋποθέσεις για την κράτηση, συμπεριλαμβανομένων και των προϋποθέσεων που ο αλλοδαπός δεν αμφισβήτησε ότι πληρούνται, μολονότι είχε τη δυνατότητα να το πράξει;»

Η διαδικασία που αφορά τον X (C-39/21)

- 38 Ο X είναι μαροκινός υπήκοος, γεννηθείς το 1973. Με απόφαση του Υφυπουργού της 1ης Νοεμβρίου 2020, τέθηκε υπό κράτηση βάσει του άρθρου 59, παράγραφος 1, στοιχείο α, του Vw, το οποίο περιλαμβάνεται στις διατάξεις με τις οποίες η οδηγία 2008/115 μεταφέρθηκε στο ολλανδικό δίκαιο. Η επιβολή του μέτρου κράτησης στηρίχθηκε σε λόγους δημόσιας τάξης, καθότι υφίστατο κίνδυνος ο X να αποφύγει τους ελέγχους και να παρεμποδίσει την απομάκρυνσή του.
- 39 Με απόφαση της 14ης Δεκεμβρίου 2020, το rechtbank Den Haag, zittingsplaats 's-Hertogenbosch (πρωτοδικείο Χάγης, μεταβατική έδρα 's-Hertogenbosch) απέρριψε την προσφυγή που άσκησε ο X κατά του ως άνω μέτρου κράτησης.

- 40 Στις 8 Ιανουαρίου 2021, ο Χ προσέφυγε ενώπιον του rechtbank Den Haag, zittingsplaats 's-Hertogenbosch (πρωτοδικείου Χάγης, μεταβατική έδρα 's-Hertogenbosch) κατά της συνέχισης του ίδιου μέτρου κράτησης. Προς στήριξη της προσφυγής του, επικαλέστηκε ότι δεν υπάρχει προοπτική απομάκρυνσής του εντός εύλογου χρονικού διαστήματος.
- 41 Το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει ότι οφείλει να κρίνει τη νομιμότητα της συνέχισης του μέτρου κράτησης μόνον όσον αφορά το χρονικό διάστημα από τις 8 Δεκεμβρίου 2020 και εξής. Συγκεκριμένα, η νομιμότητα της κράτησης του Χ κατά το χρονικό διάστημα πριν από την ημερομηνία αυτή είχε εξεταστεί από το εν λόγω δικαστήριο με την απόφαση της 14ης Δεκεμβρίου 2020.
- 42 Το ως άνω δικαστήριο ζητεί διευκρινίσεις σχετικά με τις απορρέουσες από το δίκαιο της Ένωσης απαιτήσεις όσον αφορά την ένταση του δικαστικού ελέγχου της νομιμότητας των μέτρων κράτησης.
- 43 Συναφώς, το εν λόγω δικαστήριο εκθέτει ότι η άσκηση προσφυγών από υπηκόους τρίτων χωρών κατά των μέτρων κράτησης που επιβάλλει ο Υφυπουργός διέπεται από το ολλανδικό διοικητικό δίκαιο, το δε άρθρο 8:69, παράγραφος 1, του Awb υποχρεώνει τα επιληφθέντα τέτοιων προσφυγών δικαστήρια να αποφαινόμενα βάσει του δικογράφου της προσφυγής, των προσκομισθέντων εγγράφων, της προκαταρκτικής έρευνας και της εξέτασης της υποθέσεως κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση.
- 44 Ο ανωτέρω κανόνας μετριάζεται, βεβαίως, από τις παραγράφους 2 και 3 του εν λόγω άρθρου, κατά τις οποίες το δικαστήριο συμπληρώνει αυτεπαγγέλτως τους νομικούς ισχυρισμούς, ενώ μπορεί να συμπληρώσει αυτεπαγγέλτως και τα πραγματικά περιστατικά. Το Raad van State (Συμβούλιο της Επικρατείας) προέβη ωστόσο σε μια ιδιαίτερος στενή ερμηνεία των διατάξεων των ως άνω παραγράφων, κατά την οποία η μόνη εξουσία που διαθέτουν τα δικαστήρια όσον αφορά την αυτεπάγγελτη επανεξέταση συνίσταται στον έλεγχο της τήρησης των κανόνων σχετικά με την αρμοδιότητα, την πρόσβαση στη δικαιοσύνη και το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη. Επομένως, στο πλαίσιο της εξέτασης της ουσιαστικής νομιμότητας μέτρου κράτησης, απαγορεύεται στα δικαστήρια να εξετάζουν αυτεπαγγέλτως νομικά ή πραγματικά στοιχεία. Η απαγόρευση εφαρμόζεται και στην περίπτωση επίσης που ο ενδιαφερόμενος είναι ευάλωτο άτομο, π.χ. ανήλικος.
- 45 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι σε περιπτώσεις κατά τις οποίες δικαστήριο που έχει επιληφθεί προσφυγής κατά μέτρου κράτησης εξετάζει αυτεπαγγέλτως νομικά και πραγματικά στοιχεία, ο Υφυπουργός προσβάλλει συστηματικά με έφεση ενώπιον του Raad van State (Συμβουλίου της Επικρατείας) τις δικαστικές αποφάσεις αυτές και οι εφέσεις γίνονται παγίως δεκτές.
- 46 Το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει ότι, εν προκειμένω, για το χρονικό διάστημα από τις 8 Δεκεμβρίου 2020 και εξής έχει στη διάθεσή του μια έκθεση συνέντευξης μισής σελίδας και μια έκθεση παρακολούθησης της υποθέσεως, με ημερομηνία 8 Ιανουαρίου 2021, υπό μορφήν εντύπου στο οποίο αναγράφονται τα συγκεκριμένα μέτρα που έλαβαν οι ολλανδικές αρχές για την απομάκρυνση του ενδιαφερομένου.
- 47 Το αιτούν δικαστήριο θεωρεί ότι από έναν τόσο συνοπτικό φάκελο είναι αδύνατον να συναχθούν όλα τα κρίσιμα πραγματικά περιστατικά προκειμένου να κριθεί η νομιμότητα της συνέχισης του επίμαχου μέτρου κράτησης. Εκθέτει ότι, στην υπόθεση της κύριας δίκης, θέλει, μεταξύ άλλων, να γνωρίζει αν οι ολλανδικές αρχές εξέτασαν δεόντως τη δυνατότητα εφαρμογής ενός λιγότερο

περιοριστικού μέτρου. Θέλει επίσης να γνωρίζει ποιες υπηρεσίες υπάρχουν στο κέντρο κράτησης προκειμένου να συνδράμουν τον Χ στην αντιμετώπιση της εξάρτησης από την οποία πάσχει και την οποία αναφέρει στην προσφυγή του.

- 48 Δεδομένου ότι δεν διαθέτει την εξουσία να εξετάσει αυτεπαγγέλτως τέτοια στοιχεία, το αιτούν δικαστήριο θεωρεί ότι στερείται της δυνατότητας να κρίνει τη νομιμότητα της συνέχισης του επίμαχου μέτρου κράτησης λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο των κρίσιμων στοιχείων. Μια τέτοια κατάσταση θα μπορούσε να θεωρηθεί ασυμβίβαστη με το κατοχυρωμένο στο άρθρο 47 του Χάρτη θεμελιώδες δικαίωμα αποτελεσματικής προσφυγής, κατά μείζονα δε λόγο διότι οι αποφάσεις που αφορούν τη συνέχιση μέτρων κράτησης δεν μπορούν να προσβληθούν με έφεση. Προκειμένου να είναι αποτελεσματική η δικαστική προστασία σε τέτοιου είδους υποθέσεις το αιτούν δικαστήριο θεωρεί ότι το επιληφθέν δικαστήριο πρέπει να είναι σε θέση να διασφαλίζει πλήρως το κατοχυρωμένο στο άρθρο 6 του Χάρτη θεμελιώδες δικαίωμα στην ελευθερία.
- 49 Το αιτούν δικαστήριο υπογραμμίζει εξάλλου ότι το άρθρο 91, παράγραφος 2, του Vw προβλέπει εξαίρεση από την υποχρέωση αιτιολογήσεως που επιβάλλει το άρθρο 8:77, παράγραφος 1, στοιχείο b, του Awb, υπό την έννοια ότι το Raad van State (Συμβούλιο της Επικρατείας), όταν δικάζει κατ' έφεση αποφάσεις οι οποίες αφορούν θέση υπό κράτηση, μπορεί να αποφαινεται με συνοπτική αιτιολογία, η οποία κατ' ουσίαν περιορίζεται στην επισήμανση ότι ο ενδιαφερόμενος δεν προέβαλε βάσιμες αιτιάσεις.
- 50 Κατά το αιτούν δικαστήριο, μια τέτοια εξαίρεση στερεί από τον ενδιαφερόμενο το δικαίωμα αποτελεσματικής προσφυγής. Το άρθρο 47 του Χάρτη θα έπρεπε, κατά το εν λόγω δικαστήριο, να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι η πρόσβαση στη δικαιοσύνη σε υποθέσεις του δικαίου αλλοδαπών περιλαμβάνει και το δικαίωμα σε επί της ουσίας αιτιολόγηση της αποφάσεως του δικαστηρίου που δικάζει σε δεύτερο και τελευταίο βαθμό.
- 51 Υπό τις συνθήκες αυτές, το rechtbank Den Haag, zittingsplaats 's-Hertogenbosch (πρωτοδικείο Χάγης, μεταβατική έδρα 's-Hertogenbosch) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:
- «1) Επιτρέπεται στα κράτη μέλη, λαμβανομένου υπόψη του άρθρου 47 του [Χάρτη], σε συνδυασμό με το άρθρο 6 και το άρθρο 53 του Χάρτη και υπό το πρίσμα του άρθρου 15, παράγραφος 2, στοιχείο β', της [οδηγίας 2008/115], του άρθρου 9, παράγραφος 3, της [οδηγίας 2013/33] και του άρθρου 28, παράγραφος 4, του [κανονισμού 604/2013], να διαμορφώνουν τη δικαστική διαδικασία βάσει της οποίας μπορεί να προσβληθεί η επιβληθείσα από τις αρχές κράτηση ενόψει απομακρύνσεως κατά τρόπο ώστε να απαγορεύεται στο δικαστήριο να εξετάζει και να αξιολογεί αυτεπαγγέλτως όλες τις πτυχές της νομιμότητας της κρατήσεως και, εφόσον διαπιστώσει αυτεπαγγέλτως ότι η κράτηση είναι παράνομη, να την παύει άμεσα και να διατάζει να αφεθεί ο αλλοδαπός άμεσα ελεύθερος; Αν το [Δικαστήριο] κρίνει ότι μια τέτοια εθνική ρύθμιση αντίκειται στο δίκαιο της Ένωσης, σημαίνει αυτό επίσης ότι, όταν ο αλλοδαπός ζητεί από το δικαστήριο να αφεθεί ελεύθερος, το δικαστήριο αυτό έχει πάντα την υποχρέωση να εξετάζει και να αξιολογεί αυτεπαγγέλτως ουσιαστικά και ενδελεχώς το σύνολο των κρίσιμων πραγματικών περιστατικών και των πτυχών της νομιμότητας της κρατήσεως;
- 2) Πρέπει, λαμβανομένου υπόψη του άρθρου 24, παράγραφος 2, του Χάρτη, σε συνδυασμό με το άρθρο 3, σημείο 9, της [οδηγίας 2008/115], του άρθρου 21 της [οδηγίας 2013/33] και του άρθρου 6 του [κανονισμού 604/2013], να δοθεί διαφορετική απάντηση στο πρώτο ερώτημα αν ο αλλοδαπός που τέθηκε σε κράτηση από τις αρχές είναι ανήλικος;

- 3) Απορρέει από το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής, όπως αυτό κατοχυρώνεται στο άρθρο 47 του Χάρτη, σε συνδυασμό με το άρθρο 6 και το άρθρο 53 του Χάρτη και υπό το πρίσμα του άρθρου 15, παράγραφος 2, στοιχείο β', της [οδηγίας 2008/115], του άρθρου 9, παράγραφος 3, της [οδηγίας 2013/33] και του άρθρου 28, παράγραφος 4, του [κανονισμού 604/2013], ότι σε κάθε βαθμό δικαιοδοσίας, αν ο αλλοδαπός ζητήσει από το δικαστήριο να ακυρώσει το μέτρο της ενόψει απομακρύνσεως κράτησής του και να αφεθεί ελεύθερος, πρέπει η εκάστοτε απόφαση του δικαστηρίου επί του αιτήματος αυτού να διαθέτει βάσιμη αιτιολογία επί της ουσίας, αν η προσφυγή έχει ασκηθεί κατά τα λοιπά όπως προβλέπεται στο εν λόγω κράτος μέλος; Αν το Δικαστήριο κρίνει ότι αντίκειται στο δίκαιο της Ένωσης εθνική πρακτική σύμφωνα με την οποία το δικαστήριο μπορεί στον δεύτερο και, ως εκ τούτου, τελευταίο βαθμό δικαιοδοσίας να περιοριστεί στην έκδοση αποφάσεως χωρίς καμία αιτιολογία επί της ουσίας, λαμβανομένου υπόψη του τρόπου με τον οποίο έχει κατά τα λοιπά διαμορφωθεί η εν λόγω προσφυγή σε αυτό το κράτος μέλος, σημαίνει τούτο ότι, υπό το πρίσμα της ευάλωτης θέσεως του αλλοδαπού, της ιδιαίτερης σημασίας της διαδικασίας στο πλαίσιο της νομοθεσίας περί αλλοδαπών και της διαπιστώσεως ότι οι εν λόγω διαδικασίες –οι οποίες όσον αφορά την έννομη προστασία αποκλίνουν από άλλες διοικητικές διαδικασίες– προβλέπουν τις ίδιες λιγοστές διαδικαστικές εγγυήσεις για τους αλλοδαπούς όπως και η διαδικασία της κρατήσεως, πρέπει να θεωρηθεί ότι αντίκειται επίσης στο δίκαιο της Ένωσης μια τέτοια αρμοδιότητα για το αποφαινόμενο σε δεύτερο και, ως εκ τούτου, τελευταίο βαθμό δικαιοδοσίας στις υποθέσεις ασύλου και στις λοιπές υποθέσεις αλλοδαπών δικαστήριο; Πρέπει, λαμβανομένου υπόψη του άρθρου 24, παράγραφος 2, του Χάρτη, να δοθεί διαφορετική απάντηση στα εν λόγω ερωτήματα αν ο αλλοδαπός ο οποίος προσβάλλει απόφαση των αρχών στο πλαίσιο της νομοθεσίας περί αλλοδαπών είναι ανήλικος;»

Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

- 52 Κατά το άρθρο 107, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, κατόπιν αιτήματος του αιτούντος δικαστηρίου ή, σε εξαιρετική περίπτωση, αυτεπαγγέλτως, αίτηση προδικαστικής αποφάσεως που εγείρει ένα ή περισσότερα ζητήματα σχετικά με τους τομείς που αφορούν τον χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης μπορεί να εξεταστεί με την επείγουσα προδικαστική διαδικασία.
- 53 Στην υπόθεση C-39/21, δεδομένου ότι την ημερομηνία κατά την οποία το rechtbank Den Haag, zittingsplaats 's-Hertogenbosch (πρωτοδικείο Χάγης, μεταβατική έδρα 's-Hertogenbosch) υπέβαλε την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως ο Χ βρισκόταν υπό κράτηση και, ως εκ τούτου, στερείτο της ελευθερίας του, το εν λόγω δικαστήριο ζήτησε να εφαρμοστεί η ως άνω διαδικασία.
- 54 Στις 25 Φεβρουαρίου 2021 το πέμπτο τμήμα του Δικαστηρίου, κατόπιν προτάσεως του εισηγητή δικαστή και αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, αποφάσισε να κάνει δεκτό το αίτημα εφαρμογής της επείγουσας προδικαστικής διαδικασίας στην υπόθεση C-39/21.
- 55 Λόγω μερικής συνάφειας των υποθέσεων C-704/20 και C-39/21, αποφάσισε αυτεπαγγέλτως να εφαρμόσει την ως άνω διαδικασία και στην υπόθεση C-704/20.
- 56 Πέραν αυτού, αποφάσισε την αναπομπή των ως άνω υποθέσεων ενώπιον του Δικαστηρίου, προκειμένου να ανατεθεί η εκδίκασή τους στο τμήμα μείζονος συνθέσεως.

- 57 Επίσης, οι εν λόγω υποθέσεις συνενώθηκαν προς διευκόλυνση της έγγραφης και της προφορικής διαδικασίας και προς έκδοση κοινής αποφάσεως.
- 58 Στις 31 Μαρτίου 2021, το rechtbank Den Haag, zittingsplaats 's-Hertogenbosch (πρωτοδικείο Χάγης, μεταβατική έδρα 's-Hertogenbosch) γνωστοποίησε στο Δικαστήριο ότι με παρεμπίπτουσα απόφαση της 26ης Μαρτίου 2021 διέταξε την άρση της κράτησης του Χ.
- 59 Λαμβανομένης υπόψη της ως άνω πληροφορίας, το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι δεν συνέτρεχαν πλέον οι προϋποθέσεις για την εφαρμογή της επείγουσας προδικαστικής διαδικασίας και αποφάσισε ότι οι υποθέσεις C-704/20 και C-39/21 έπρεπε να εκδικαστούν με την τακτική διαδικασία.
- 60 Το rechtbank Den Haag, zittingsplaats 's-Hertogenbosch (πρωτοδικείο Χάγης, μεταβατική έδρα 's-Hertogenbosch) ενημέρωσε στη συνέχεια το Δικαστήριο ότι με απόφαση της 26ης Απριλίου 2021 επιδίκασε στον Χ αποζημίωση με την αιτιολογία ότι η κράτησή του ήταν παράνομη και του είχε προκαλέσει βλάβη. Το εν λόγω δικαστήριο ωστόσο, εν αναμονή των απαντήσεων του Δικαστηρίου στα προδικαστικά ερωτήματα που υπέβαλε, ανέστειλε την ενώπιόν του διαδικασία όσον αφορά έκδοση απόφασης επί του αν ο Χ δικαιούται επαυξημένη αποζημίωση.

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του παραδεκτού

- 61 Τα σχετικά με την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ερωτήματα που υποβάλλονται από το εθνικό δικαστήριο, εντός του πραγματικού και νομικού πλαισίου το οποίο αυτό προσδιορίζει με δική του ευθύνη και την ακρίβεια του οποίου δεν οφείλει να ελέγξει το Δικαστήριο, θεωρούνται κατά τεκμήριο λυσιτελή. Το Δικαστήριο μπορεί να απορρίψει αίτηση προδικαστικής αποφάσεως που του έχει υποβάλει εθνικό δικαστήριο μόνον όταν προκύπτει προδήλως ότι η ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης την οποία ζητεί το εθνικό δικαστήριο δεν έχει καμία σχέση με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, όταν το ζήτημα είναι υποθετικής φύσεως ή ακόμη όταν το Δικαστήριο δεν διαθέτει τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που είναι αναγκαία προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στα ερωτήματα που του έχουν υποβληθεί [απόφαση της 19ης Μαΐου 2022, Spetsializirana prokuratura (Δίκη φυγόδικου), C-569/20, EU:C:2022:401, σκέψη 20 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].
- 62 Εν προκειμένω, στην υπόθεση C-39/21, το ζήτημα της θέσης ανηλίκου υπό κράτηση, στο οποίο αναφέρεται το rechtbank Den Haag, zittingsplaats 's-Hertogenbosch (πρωτοδικείο Χάγης, μεταβατική έδρα 's-Hertogenbosch) στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημά του, έχει υποθετικό χαρακτήρα. Συγκεκριμένα, από την εκδοθείσα στο πλαίσιο της εν λόγω υπόθεσης απόφαση περί παραπομπής προκύπτει χωρίς αμφιβολία ότι ο Χ, ο οποίος γεννήθηκε το 1973 και είναι επομένως ενήλικος, είναι το μοναδικό πρόσωπο το οποίο αφορά η διαδικασία στο πλαίσιο της οποίας εκδόθηκε η εν λόγω απόφαση.
- 63 Η απάντηση στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα που υποβλήθηκε στο πλαίσιο της υπόθεσης C-39/21 δεν θα είχε επομένως για το αιτούν δικαστήριο καμία χρησιμότητα για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης στη συγκεκριμένη υπόθεση, ενώ για το Δικαστήριο μια απάντηση θα ισοδυναμούσε με τη διατύπωση συμβουλευτικής γνώμης. Συνεπώς, το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα είναι απαράδεκτο.

64. Επισημαίνεται, εξάλλου, ότι το τρίτο προδικαστικό ερώτημα που υποβλήθηκε στο πλαίσιο της υπόθεσης C-39/21 αφορά, κατ' ουσίαν, το ζήτημα αν το εθνικό δικαστήριο που, ενδεχομένως, αποφαινεται κατ' έφεση επί υποθέσεως η οποία αφορά τον έλεγχο της νομιμότητας μέτρου κράτησης μπορεί να περιοριστεί στην παράθεση μιας συνοπτικής αιτιολογίας.
65. Εν προκειμένω, όπως προκύπτει από τις πληροφορίες οι οποίες προέρχονται από την απόφαση περί παραπομπής στο πλαίσιο της υπόθεσης C-39/21 και οι οποίες συνοψίζονται στις σκέψεις 40 και 48 της παρούσας απόφασης, το rechtbank Den Haag, zittingsplaats 's-Hertogenbosch (πρωτοδικείο Χάγης, μεταβατική έδρα 's-Hertogenbosch) θα αποφανθεί σε πρώτο και τελευταίο βαθμό επί της συνέχισης του μέτρου κράτησης που επιβλήθηκε στον Χ.
66. Μολονότι το ως άνω δικαστήριο εξέθεσε, βεβαίως, με τις παρατηρήσεις του, οι οποίες συνοψίζονται στις σκέψεις 49 και 50 της παρούσας απόφασης, ότι το ολλανδικό δίκαιο επιτρέπει την άσκηση έφεσης ενώπιον του Raad van State (Συμβουλίου της Επικρατείας) κατά αποφάσεως κράτησης, το ζήτημα, εντούτοις, της έκτασης της υποχρέωσης αιτιολογήσεως που υπέχει το προαναφερθέν δικαστήριο σε μια τέτοια περίπτωση έχει καθαρά υποθετικό χαρακτήρα στο πλαίσιο της διαδικασίας που εκκρεμεί ενώπιον του rechtbank Den Haag, zittingsplaats 's-Hertogenbosch (πρωτοδικείου Χάγης, μεταβατική έδρα 's-Hertogenbosch), με την οποία κρίνεται, σε πρώτο και τελευταίο βαθμό, η συνέχιση του επίμαχου μέτρου κράτησης.
67. Συνεπώς, μια απάντηση του Δικαστηρίου στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα που υποβλήθηκε στο πλαίσιο της υποθέσεως C-39/21 δεν δικαιολογείται από την αυτονόητη ανάγκη αποτελεσματικής επιλύσεως της ένδικης διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου στη συγκεκριμένη υπόθεση (πρβλ. απόφαση της 26ης Μαρτίου 2020, Miasto Łowicz και Prokurator Generalny, C-558/18 και C-563/18, EU:C:2020:234, σκέψη 44 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
68. Θα πρέπει επίσης να διευκρινιστεί ότι, παρά τη μερική συνάφεια που παρουσιάζουν οι υποθέσεις C-704/20 και C-39/21 και παρά το γεγονός ότι αποφασίστηκε η συνεκδίκασή τους, το τρίτο προδικαστικό ερώτημα που υποβλήθηκε στο πλαίσιο της υποθέσεως C-39/21 δεν μπορεί να εξεταστεί στο πλαίσιο εξετάσεως της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως στην υπόθεση C-704/20.
69. Υπενθυμίζεται συναφώς ότι, στο πλαίσιο της διαδικασίας προδικαστικής παραπομπής που προβλέπεται στο άρθρο 267 ΣΛΕΕ, εναπόκειται αποκλειστικώς στο εθνικό δικαστήριο, το οποίο έχει επιληφθεί της διαφοράς και φέρει την ευθύνη της εκδοθησόμενης δικαστικής αποφάσεως, να εκτιμήσει, με γνώμονα της ιδιαιτερότητες της υποθέσεως, τόσο την αναγκαιότητα όσο και τη λυσιτέλεια των ερωτημάτων που υποβάλει στο Δικαστήριο (απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2021, Consorzio Italian Management και Catania Multiservizi, C-561/19, EU:C:2021:799, σκέψη 35 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Το Δικαστήριο θα παραβίαζε την ανωτέρω πάγια νομολογία αν έκανε δεκτό το αίτημα να απαντήσει σε προδικαστικό ερώτημα με το οποίο το αιτούν δικαστήριο δεν ζητεί ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης προκειμένου να επιλύσει εκκρεμούσα ενώπιόν του υπόθεση, αλλά προκειμένου να συμπληρώσει αίτηση προδικαστικής αποφάσεως η οποία υποβλήθηκε από άλλο δικαστήριο.
70. Συνεπώς, το τρίτο προδικαστικό ερώτημα που υποβλήθηκε στο πλαίσιο της υποθέσεως C-39/21 είναι επίσης απαράδεκτο.

Επί της ουσίας

- 71 Με το προδικαστικό ερώτημα που υποβλήθηκε στην υπόθεση C-704/20 και με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα που υποβλήθηκε στην υπόθεση C-39/21, τα οποία πρέπει να εξεταστούν από κοινού, τα αιτούντα δικαστήρια ζητούν, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 15, παράγραφοι 2 και 3, της οδηγίας 2008/115, το άρθρο 9, παράγραφοι 3 και 5, της οδηγίας 2013/33 και το άρθρο 28, παράγραφος 4, του κανονισμού 604/2013, σε συνδυασμό με τα άρθρα 6 και 47 του Χάρτη, έχουν την έννοια ότι, στο πλαίσιο του ελέγχου της τήρησης των προϋποθέσεων νομιμότητας της κράτησης υπηκόου τρίτης χώρας οι οποίες απορρέουν από το δίκαιο της Ένωσης, η δικαστική αρχή οφείλει να εξετάζει αυτεπαγγέλτως εάν ενδεχομένως δεν τηρήθηκε προϋπόθεση νομιμότητας την οποία δεν επικαλέστηκε ο ενδιαφερόμενος.
- 72 Συναφώς, υπενθυμίζεται, πρώτον, ότι κάθε κράτηση υπηκόου τρίτης χώρας, είτε διατάσσεται βάσει της οδηγίας 2008/115 στο πλαίσιο διαδικασίας επιστροφής λόγω παράνομης διαμονής, είτε βάσει της οδηγίας 2013/33 στο πλαίσιο επεξεργασίας αιτήσεως διεθνούς προστασίας, είτε βάσει του κανονισμού 604/2013 στο πλαίσιο μεταφοράς του αιτούντος τέτοια προστασία στο κράτος μέλος που είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αιτήσεώς του, συνιστά σοβαρή επέμβαση στο δικαίωμα στην ελευθερία, το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 6 του Χάρτη [πρβλ. αποφάσεις της 15ης Μαρτίου 2017, Al Chodor, C-528/15, EU:C:2017:213, σκέψη 40, και της 25ης Ιουνίου 2020, Ministerio Fiscal (Αρχή η οποία μπορεί να παραλάβει αίτηση διεθνούς προστασίας), C-36/20 PPU, EU:C:2020:495, σκέψη 105].
- 73 Συγκεκριμένα, όπως προβλέπει το άρθρο 2, στοιχείο η', της οδηγίας 2013/33, το μέτρο κράτησης συνίσταται στον περιορισμό ενός προσώπου σε ειδικό χώρο. Από το γράμμα, το ιστορικό θέσπισης και το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται η συγκεκριμένη διάταξη, το περιεχόμενο της οποίας μπορεί εξάλλου να εφαρμοστεί και ως προς την έννοια του όρου «κράτηση» της οδηγίας 2008/115 και του κανονισμού 604/2013, συνάγεται ότι με την κράτηση επιβάλλεται στον ενδιαφερόμενο να παραμένει μονίμως εντός περιορισμένης και κλειστής περιμέτρου και, ως εκ τούτου, τον απομονώνει από τον υπόλοιπο πληθυσμό και του στερεί την ελευθερία μετακίνησης (πρβλ. απόφαση της 14ης Μαΐου 2020, Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság, C-924/19 PPU και C-925/19 PPU, EU:C:2020:367, σκέψεις 217 έως 225).
- 74 Τα μέτρα κράτησης, κατά την έννοια της οδηγίας 2008/115, της οδηγίας 2013/33 και του κανονισμού 604/2013, δεν σκοπούν στη δίωξη ή την καταστολή ποινικών αδικημάτων, αλλά στην επίτευξη των επιδιωκόμενων με τις εν λόγω νομοθετικές πράξεις σκοπών, οι οποίοι αφορούν, αντιστοίχως, την επιστροφή, την εξέταση αιτήσεων παροχής διεθνούς προστασίας και τη μεταφορά υπηκόων τρίτων χωρών.
- 75 Λαμβανομένης υπόψη της βαρύτητας της συγκεκριμένης επέμβασης στο δικαίωμα στην ελευθερία, το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 6 του Χάρτη, καθώς και της σημασίας που έχει το δικαίωμα αυτό, η εξουσία που αναγνωρίζεται στις εθνικές αρμόδιες αρχές να θέτουν υπό κράτηση τους υπηκόους τρίτων χωρών οριοθετείται αυστηρώς (πρβλ. απόφαση της 30ής Ιουνίου 2022, Valstybės sienos apsaugos tarnyba κ.λπ., C-72/22 PPU, EU:C:2022:505, σκέψεις 83 και 86 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Η κράτηση, επομένως, μπορεί να διαταχθεί ή να παραταθεί μόνον εφόσον τηρούνται γενικοί και αφηρημένοι κανόνες οι οποίοι καθορίζουν τους όρους και τις προϋποθέσεις της (πρβλ. απόφαση της 10ης Μαρτίου 2022, Landkreis Gifhorn, C-519/20, EU:C:2022:178, σκέψη 62).

- 76 Οι γενικοί και αφηρημένοι κανόνες οι οποίοι, εν είδει κοινών προτύπων της Ένωσης, καθορίζουν τις προϋποθέσεις της κράτησης διαλαμβάνονται στο άρθρο 15, παράγραφος 1, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, παράγραφοι 4, 5 και 6, της οδηγίας 2008/115, στο άρθρο 8, παράγραφοι 2 και 3, και στο άρθρο 9, παράγραφοι 1, 2 και 4, της οδηγίας 2013/33 και στο άρθρο 28, παράγραφοι 2, 3 και 4, του κανονισμού 604/2013. Οι εν λόγω κανόνες δεν θίγουν εκείνους που περιλαμβάνονται σε άλλες διατάξεις των ανωτέρω νομοθετικών πράξεων και εξειδικεύουν τις προϋποθέσεις της κράτησης σε ορισμένες περιπτώσεις οι οποίες δεν είναι σχετικές με τις υποθέσεις των κύριων δικών, όπως π.χ. αυτές που αφορούν την κράτηση ανηλίκων.
- 77 Οι προβλεπόμενοι στην οδηγία 2008/115, στην οδηγία 2013/33 και στον κανονισμό 604/2013 ως άνω κανόνες, αφενός, και οι κανόνες του εθνικού δικαίου που τους θέτουν σε εφαρμογή, αφετέρου, συνιστούν κανόνες οι οποίοι απορρέουν από το δίκαιο της Ένωσης και καθορίζουν τις προϋποθέσεις νομιμότητας της κράτησης, υπό το πρίσμα επίσης του άρθρου 6 του Χάρτη.
- 78 Ειδικότερα, όπως διευκρινίζεται στο άρθρο 15, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 2008/115, στο άρθρο 8, παράγραφος 2, της οδηγίας 2013/33 και στο άρθρο 28, παράγραφος 2, του κανονισμού 604/2013, ο ενδιαφερόμενος υπήκοος τρίτης χώρας δεν μπορεί να τεθεί υπό κράτηση, εάν μπορεί να εφαρμοστεί αποτελεσματικά ένα λιγότερο περιοριστικό μέτρο.
- 79 Εφόσον προκύπτει ότι οι προσδιορισθείσες στη σκέψη 77 προϋποθέσεις νομιμότητας της κράτησης δεν πληρούνταν ή δεν πληρούνται πλέον, ο ενδιαφερόμενος πρέπει να αφήνεται αμέσως ελεύθερος, όπως ρητώς εξάλλου ορίζει ο νομοθέτης της Ένωσης στο άρθρο 15, παράγραφος 2, τέταρτο εδάφιο, και παράγραφος 4, της οδηγίας 2008/115 και στο άρθρο 9, παράγραφος 3, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2013/33.
- 80 Τούτο ισχύει, μεταξύ άλλων, όταν διαπιστώνεται ότι η διαδικασία επιστροφής, η διαδικασία εξέτασης της αιτήσεως διεθνούς προστασίας ή η διαδικασία μεταφοράς, κατά περίπτωση, δεν διεξάγεται πλέον με όλη την απαιτούμενη επιμέλεια.
- 81 Όσον αφορά, δεύτερον, το δικαίωμα αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας των υπηκόων τρίτων χωρών οι οποίοι έχουν τεθεί υπό κράτηση από κράτος μέλος, αποτελεί πάγια νομολογία ότι τα κράτη μέλη πρέπει, βάσει του άρθρου 47 του Χάρτη, να διασφαλίζουν την αποτελεσματική δικαστική προστασία των δικαιωμάτων που παρέχονται στους πολίτες βάσει της έννομης τάξης της Ένωσης (πρβλ. απόφαση της 14ης Μαΐου 2020, Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság, C-924/19 PPU και C-925/19 PPU, EU:C:2020:367, σκέψη 142).
- 82 Όσον αφορά τη θέση υπό κράτηση, κοινοί κανόνες της Ένωσης σχετικά με τη δικαστική προστασία διαλαμβάνονται στο άρθρο 15, παράγραφος 2, τρίτο εδάφιο, της οδηγίας 2008/115 και στο άρθρο 9, παράγραφος 3, της οδηγίας 2013/33. Η τελευταία προαναφερθείσα διάταξη εφαρμόζεται επίσης, σύμφωνα με το άρθρο 28, παράγραφος 4, του κανονισμού 604/2013, και στο πλαίσιο των διαδικασιών μεταφοράς που ρυθμίζει ο εν λόγω κανονισμός.
- 83 Κατά τις ως άνω διατάξεις, οι οποίες υλοποιούν στον συγκεκριμένο τομέα το δικαίωμα αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 47 του Χάρτη (απόφαση της 14ης Μαΐου 2020, Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság, C-924/19 PPU και C-925/19 PPU, EU:C:2020:367, σκέψη 289), κάθε κράτος μέλος πρέπει να προβλέπει, στην περίπτωση που η κράτηση διατάσσεται από διοικητική αρχή, την «ταχεία» δικαστική επανεξέταση της νομιμότητάς της είτε αυτεπαγγέλτως είτε κατόπιν αιτήσεως του ενδιαφερομένου.

- 84 Όσον αφορά τη συνέχιση μέτρου κράτησης, το άρθρο 15, παράγραφος 3, της οδηγίας 2008/115 και το άρθρο 9, παράγραφος 5, της οδηγίας 2013/33, το οποίο τυγχάνει επίσης εφαρμογής βάσει του άρθρου 28, παράγραφος 4, του κανονισμού 604/2013 στο πλαίσιο των διαδικασιών μεταφοράς τις οποίες ρυθμίζει ο εν λόγω κανονισμός, επιβάλλουν περιοδική επανεξέταση. Βάσει των ανωτέρω διατάξεων, η επανεξέταση λαμβάνει χώρα «ανά εύλογα χρονικά διαστήματα» και αφορά το αν εξακολουθούν να συντρέχουν οι προϋποθέσεις νομιμότητας της κράτησης. Εφόσον πρόκειται για κράτηση η οποία διέπεται από την οδηγία 2013/33 ή από τον κανονισμό 604/2013, η περιοδική επανεξέταση πρέπει, σε κάθε περίπτωση, να πραγματοποιείται από δικαστική αρχή, όσον αφορά δε την οδηγία 2008/115, σε περίπτωση παράτασης της διάρκειας κράτησης η επανεξέταση εποπτεύεται από δικαστική αρχή.
- 85 Δεδομένου ότι ο νομοθέτης της Ένωσης απαιτεί, ανεξαιρέτως, να ελέγχονται οι προϋποθέσεις νομιμότητας της κράτησης «ανά εύλογα χρονικά διαστήματα», η αρμόδια αρχή υποχρεούται να πραγματοποιεί αυτεπαγγέλτως την επανεξέταση, ακόμη και αν δεν το έχει ζητήσει ο ενδιαφερόμενος.
- 86 Όπως προκύπτει από το σύνολο των ανωτέρω διατάξεων, ο νομοθέτης της Ένωσης δεν περιορίστηκε στη θέσπιση κοινών κανόνων ουσιαστικού δικαίου, αλλά εισήγαγε επίσης κοινούς διαδικαστικούς κανόνες, σκοπός των οποίων είναι να διασφαλιστεί η ύπαρξη, σε κάθε κράτος μέλος, καθεστώτος το οποίο επιτρέπει στην αρμόδια δικαστική αρχή να αφήνει ελεύθερο τον ενδιαφερόμενο, ενδεχομένως κατόπιν αυτεπάγγελτης εξέτασης, μόλις προκύψει ότι η κράτησή του δεν είναι ή έχει παύσει να είναι νόμιμη.
- 87 Προκειμένου ένα τέτοιο καθεστώς προστασίας να διασφαλίζει αποτελεσματικά την τήρηση των αυστηρών προϋποθέσεων νομιμότητας που προβλέπονται στην οδηγία 2008/115, στην οδηγία 2013/33 ή στον κανονισμό 604/2013 όσον αφορά την επιβολή μέτρου κράτησης, η αρμόδια δικαστική αρχή πρέπει να είναι σε θέση να αποφαινεται επί κάθε κρίσιμου πραγματικού ή νομικού στοιχείου για την εξακρίβωση της νομιμότητας του μέτρου. Προς τούτο, πρέπει να μπορεί να λάβει υπόψη τα πραγματικά στοιχεία και τις αποδείξεις που προβάλλει η διοικητική αρχή που διέταξε την αρχική κράτηση. Πρέπει επίσης να μπορεί να λάβει υπόψη τα πραγματικά περιστατικά, τις αποδείξεις και τις παρατηρήσεις που ενδεχομένως υποβάλλει ο ενδιαφερόμενος. Επιπλέον, πρέπει να είναι σε θέση να ερευνά και κάθε άλλο κρίσιμο για την απόφασή της στοιχείο σε περίπτωση που το κρίνει αναγκαίο. Οι εξουσίες που διαθέτει στο πλαίσιο επανεξέτασης δεν μπορούν να περιορίζονται, σε καμία περίπτωση, μόνο στα στοιχεία που προσκομίστηκαν από τη διοικητική αρχή (πρβλ., αποφάσεις της 5ης Ιουνίου 2014, Mahdi, C-146/14 PPU, EU:C:2014:1320, σκέψεις 62 και 64, και της 10ης Μαρτίου 2022, Landkreis Gifhorn, C-519/20, EU:C:2022:178, σκέψη 65).
- 88 Όπως επισήμανε, κατ' ουσίαν, ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 95 των προτάσεών του, λαμβανομένης υπόψη της σημασίας του δικαιώματος στην ελευθερία, της βαρύτητας της επέμβασης στο εν λόγω δικαίωμα, η οποία συνίσταται στην κράτηση προσώπων για λόγους οι οποίοι δεν αφορούν τη δίωξη ή την καταστολή ποινικών αδικημάτων, καθώς και της απαιτήσεως αυξημένου επιπέδου δικαστικής προστασίας, η οποία υπογραμμίζεται από τους κοινούς κανόνες που θέσπισε ο νομοθέτης της Ένωσης και η οποία καθιστά δυνατή τη συμμόρφωση με την επιτακτική ανάγκη να αφήνεται ελεύθερο το εν λόγω πρόσωπο όταν δεν συντρέχουν ή έχουν πλέον παύσει να συντρέχουν οι προϋποθέσεις νομιμότητας της κράτησης, η αρμόδια δικαστική αρχή πρέπει να λαμβάνει υπόψη όλα τα στοιχεία που περιήλθαν εις γνώσιν της, μεταξύ άλλων και τα πραγματικά στοιχεία, όπως συμπληρώθηκαν ή διευκρινίστηκαν στο πλαίσιο των δικονομικών μέτρων τα οποία θεωρεί αναγκαία κατά το εθνικό δίκαιο και, με βάση τα στοιχεία αυτά, να εξετάζει κατά περίπτωση τη μη τήρηση απορρέουσας από το δίκαιο της

Ένωσης προϋπόθεσης νομιμότητας, ακόμη και αν ο ενδιαφερόμενος δεν την επικαλέστηκε. Η προαναφερθείσα υποχρέωση δεν θίγει την υποχρέωση της δικαστικής αρχής –η οποία θα πρέπει επομένως να εξετάζει αυτεπαγγέλτως μια τέτοια προϋπόθεση νομιμότητας– να καλεί όλους τους διαδίκους να εκφράσουν τις απόψεις τους επί της συγκεκριμένης προϋποθέσεως, σύμφωνα με την αρχή της κατ’ αντιμωλίαν συζητήσεως.

- 89 Συναφώς, δεν μπορεί, ειδικότερα, να γίνει δεκτό ότι, στα κράτη μέλη στα οποία οι αποφάσεις κράτησης λαμβάνονται από διοικητική αρχή, ο δικαστικός έλεγχος δεν περιλαμβάνει την εκ μέρους της δικαστικής αρχής εξακρίβωση, με βάση τα στοιχεία που διαλαμβάνονται στην προηγούμενη σκέψη της παρούσας απόφασης, της συνδρομής προϋπόθεσης νομιμότητας της οποίας τη μη τήρηση δεν επικαλέστηκε ο ενδιαφερόμενος, ενώ, στα κράτη μέλη στα οποία οι αποφάσεις κράτησης πρέπει να λαμβάνονται από δικαστική αρχή, η εν λόγω αρχή είναι υποχρεωμένη να προβαίνει αυτεπαγγέλτως στην εξακρίβωση αυτή με βάσει τα ως άνω στοιχεία.
- 90 Η ερμηνεία που έγινε δεκτή με τη σκέψη 88 της παρούσας απόφασης εγγυάται ότι η δικαστική προστασία του θεμελιώδους δικαιώματος στην ελευθερία διασφαλίζεται κατά τρόπο αποτελεσματικό σε όλα τα κράτη μέλη, ανεξαρτήτως του αν προβλέπεται σε αυτά σύστημα κατά το οποίο η απόφαση κράτησης λαμβάνεται από διοικητική αρχή με δικαστική εποπτεία ή σύστημα κατά το οποίο η εν λόγω απόφαση λαμβάνεται απευθείας από δικαστική αρχή.
- 91 Η ως άνω ερμηνεία δεν αναιρείται από τη μνημονευόμενη από το Raad van State (Συμβούλιο της Επικρατείας) νομολογία του Δικαστηρίου κατά την οποία, υπό το πρίσμα της αρχής ότι οι διάδικοι έχουν την πρωτοβουλία της δίκης, το δίκαιο της Ένωσης δεν επιβάλλει στα εθνικά δικαστήρια να εξετάζουν αυτεπαγγέλτως ισχυρισμούς αντλούμενους από την παράβαση των διατάξεων του δικαίου της Ένωσης, εάν η εξέταση των ισχυρισμών αυτών θα τα υποχρέωνε να εξέλθουν των ορίων του αντικειμένου της διαφοράς, όπως προσδιορίστηκε από τους διαδίκους, στηριζόμενα σε άλλα γεγονότα και περιστάσεις πέραν εκείνων επί των οποίων στηρίζει το αίτημά του ο διάδικος ο οποίος έχει συμφέρον για την εφαρμογή των διατάξεων αυτών (πρβλ. αποφάσεις της 14ης Δεκεμβρίου 1995, van Schijndel και van Veen, C-430/93 και C-431/93, EU:C:1995:441, σκέψεις 21 και 22, της 7ης Ιουνίου 2007, van der Weerd κ.λπ., C-222/05 έως C-225/05, EU:C:2007:318, σκέψεις 35 και 36, και της 7ης Σεπτεμβρίου 2021, Klaipėdos regiono atliekų tvarkymo centras, C-927/19, EU:C:2021:700, σκέψη 145).
- 92 Συγκεκριμένα, η αυστηρή οριοθέτηση που έχει θεσπίσει ο νομοθέτης της Ένωσης όσον αφορά τη θέση υπό κράτηση και τη συνέχιση του μέτρου κράτησης οδηγεί σε μια κατάσταση η οποία δεν προσομοιάζει από όλες τις απόψεις με διοικητική διαφορά στην οποία την πρωτοβουλία για την κίνηση της δίκης και τον προσδιορισμό του αντικειμένου της έχουν οι διάδικοι.
- 93 Επομένως, οι δικαστικές αρχές που είναι επιφορτισμένες με τον έλεγχο της νομιμότητας της κράτησης υποχρεούνται να εξετάζουν αυτεπαγγέλτως, με βάση τα μνημονευόμενα στη σκέψη 88 της παρούσας απόφασης στοιχεία, τη μη τήρηση των απορρεουσών από το δίκαιο της Ένωσης προϋποθέσεων νομιμότητας ενός τέτοιου μέτρου, υπέχουν δε την υποχρέωση αυτή ανεξαρτήτως της μνημονευόμενης στη σκέψη 91 της παρούσας απόφασης νομολογίας και ανεξαρτήτως του ζητήματος που εγείρει το Raad van State (Συμβούλιο της Επικρατείας), υπό το πρίσμα της αποφάσεως της 7ης Ιουνίου 2007, van der Weerd κ.λπ. (C-222/05 έως C-225/05, EU:C:2007:318, σκέψεις 29 έως 31), αν οι κρίσιμες νομοθετικές διατάξεις είναι δημόσιας τάξης.
- 94 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, στο προδικαστικό ερώτημα που υποβλήθηκε στην υπόθεση C-704/20 και στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα που υποβλήθηκε στην υπόθεση C-39/21 πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 15, παράγραφοι 2 και 3, της οδηγίας

2008/115, το άρθρο 9, παράγραφοι 3 και 5, της οδηγίας 2013/33 και το άρθρο 28, παράγραφος 4, του κανονισμού 604/2013, σε συνδυασμό με τα άρθρα 6 και 47 του Χάρτη, έχουν την έννοια ότι, στο πλαίσιο του ελέγχου της τήρησης των προϋποθέσεων νομιμότητας της κράτησης υπηκόου τρίτης χώρας οι οποίες απορρέουν από το δίκαιο της Ένωσης, η δικαστική αρχή οφείλει να εξετάζει αυτεπαγγέλτως, με βάση τα στοιχεία της υποθέσεως που περιήλθαν εις γνώσιν της, όπως συμπληρώθηκαν ή διευκρινίστηκαν κατά την ενώπιόν της κατ' αντιμωλίαν διαδικασία, εάν ενδεχομένως δεν τηρήθηκε προϋπόθεση νομιμότητας την οποία δεν επικαλέστηκε ο ενδιαφερόμενος.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 95 Δεδομένου ότι οι παρούσες διαδικασίες έχουν ως προς τους διαδικούς των κυρίων δικών τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον των αιτούντων δικαστηρίων, σ' αυτά εναπόκειται να αποφανθούν επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδικών, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τμήμα μείζονος συνθέσεως) αποφαινεται:

Το άρθρο 15, παράγραφοι 2 και 3, της οδηγίας 2008/115/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2008, σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών, το άρθρο 9, παράγραφοι 3 και 5, της οδηγίας 2013/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία, και το άρθρο 28, παράγραφος 4, του κανονισμού (ΕΕ) 604/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα, σε συνδυασμό με τα άρθρα 6 και 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης,

έχουν την έννοια ότι:

στο πλαίσιο του ελέγχου της τήρησης των προϋποθέσεων νομιμότητας της κράτησης υπηκόου τρίτης χώρας οι οποίες απορρέουν από το δίκαιο της Ένωσης, η δικαστική αρχή οφείλει να εξετάζει αυτεπαγγέλτως, με βάση τα στοιχεία της υποθέσεως που περιήλθαν εις γνώσιν της, όπως συμπληρώθηκαν ή διευκρινίστηκαν κατά την ενώπιόν της κατ' αντιμωλίαν διαδικασία, εάν ενδεχομένως δεν τηρήθηκε προϋπόθεση νομιμότητας την οποία δεν επικαλέστηκε ο ενδιαφερόμενος.

(υπογραφές)